

На основу члана 7. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05),
министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК О ОБЕЗБЕЂИВАЊУ ОЗНАКА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Предмет

Члан 1.

Овим правилником прописују се минимални захтеви које је послодавац дужан да испуни при обезбеђивању ознака за безбедност и/или здравље на раду.

Обим примене

Члан 2.

Овај правилник се не примењује на:

- 1) ознаке за стављање на тржиште опасних материја, препарата, производа и/или опреме, осим у случајевима када је то другим прописима утврђено;
- 2) ознаке које се користе у друмском, железничком, речном, поморском или ваздушном саобраћају.

Значење израза

Члан 3.

Поједини изрази који се користе у овом правилнику имају следеће значење:

- 1) ознака за безбедност и/или здравље на раду јесте ознака која се односи на одређени предмет, активност или ситуацију и која обезбеђује информацију или инструкцију о безбедности и/или здрављу на раду путем ознаке на табли, боје, светлосне ознаке или звучног сигнала, усмене комуникације или знака који се даје руком;
- 2) ознака забране јесте ознака која забрањује поступање које може довести до настанка опасности или опасне појаве;
- 3) ознака упозорења јесте ознака која даје упозорење о опасности или опасној појави;
- 4) ознака обавезе јесте ознака која обезбеђује инструкцију о обавезном начину поступања;
- 5) ознака излаза у случају опасности или прве помоћи јесте ознака која обезбеђује информацију о излазу у случају опасности или првој помоћи;
- 6) информативна ознака јесте ознака које обезбеђује информацију другачију од информације која је обезбеђена ознакама из тач. 1) – 5) овог става;
- 7) ознака на табли јесте ознака која обезбеђује одређену информацију путем комбинације геометријских облика, боја и симбола или пиктограма и која је учињена видљивом довољним осветљењем;
- 8) допунска ознака на табли јесте ознака на табли која се користи заједно са знаком из тачке 7) овог става и која обезбеђује додатне информације;
- 9) безбедносна боја јесте боја која има одређено значење;
- 10) симбол или пиктограм јесте слика која описује ситуацију или обезбеђује инструкцију о обавезном начину поступања и која се користи на табли или осветљеној површини;
- 11) светлосна ознака јесте ознака која је обезбеђена уређајем који је направљен од провидних или прозирних материјала који су осветљени изнутра или одназад тако да је осветљена површина видљива;
- 12) звучни сигнал јесте кодирани звук који производи уређај који је направљен за ту сврху, без употребе људског или вештачког гласа;
- 13) говорна комуникација јесте унапред одређена говорна порука која је саопштена људским или вештачким гласом;

14) знак који се даје руком јесте покрет и/или положај руку и/или шака, у кодираном облику, који се дају запосленом који изводи маневре који могу да представљају опасност по запослене.

Захтеви у вези са ознакама

Члан 4.

Захтеви у вези са ознакама за безбедност и/или здравље на раду прописани су Прилозима од 1. до 9. овог правилника који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Обавезе послодавца

Члан 5.

Послодавац је дужан да, узимајући у обзир процену ризика, обезбеди и истакне ознаке за безбедност и/или здравље на раду тамо где ризик, односно опасности и штетности нису могли да буду отклоњени или смањени применом мера безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да, поред ознака из Прилога 5. овог правилника постави одговарајуће ознаке утврђене прописима из области друмског, железничког, речног, поморског или ваздушног саобраћаја.

Обавештавање запослених

Члан 6.

Послодавац је дужан да запосленима или њиховим представницима за безбедност и/или здравље на раду на раду обезбеди информације које се односе на безбедност и/или здравље на раду на раду, а нарочито о мерама које се предузимају у вези са обезбеђивањем ознака за безбедност и/или здравље на раду.

Оспособљавање запослених

Члан 7.

Послодавац је дужан да у току оспособљавања за безбедан и здрав рад запослене упозна са свим мерама које се предузимају у вези са обезбеђивањем ознака за безбедност и/или здравље на раду и да им обезбеди упутстава или инструкције у писменој форми које се односе на обавезне начине поступања и значење ознака за безбедност и/или здравље на раду, а нарочито на значење ознака за безбедност и/или здравље на раду које садрже речи.

Сарадња послодавца и запослених

Члан 8.

Послодавац и запослени, односно њихови представници за безбедност и/или здравље на раду на раду дужни су да сарађују у вези са свим питањима која се односе на обезбеђивање ознака за безбедност и/или здравље на раду.

Прелазна одредба

Члан 9.

Послодавци који су, пре ступања на снагу овог правилника, започели обављање делатности, односно обезбедили и истакли ознаке за безбедност и/или здравље на раду, дужни су да своје пословање ускладе са одредбама овог правилника у року од две године од дана ступања на снагу овог правилника.

Завршна одредба

Члан 10.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00016/2010-01
У Београду, 7. децембра 2010. године

МИНИСТАР

Расим Љајић

ОПШТИ ЗАХТЕВИ ЗА ОЗНАКЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И/ИЛИ ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

1. Општи захтеви
  - 1.1. Овим прилогом прописани су општи захтеви за ознаке за безбедност и/или здравље на раду, њихову замену, различито коришћење и комбиновање.
  - 1.2. Ознаке за безбедност и/или здравље на раду могу да се користе само за давање информација или инструкција које су прописане овим правилником.
2. Врсте ознака за безбедност и/или здравље на раду
  - 2.1. Трајне ознаке за безбедност и/или здравље на раду
    - 2.1.1. Трајне ознаке на табли морају да се користе за ознаке забране, упозорења, обавезе и за означавање излаза у случају опасности или прве помоћи.
    - 2.1.2. Ознаке на таблама и/или безбедносне боје морају да се користе за трајно означавање локације и идентификацију опреме за гашење пожара.
    - 2.1.3. Ознаке на таблама на посудама и цевоводима морају да буду постављене у складу са захтевима из Прилога 3. овог правилника.
    - 2.1.4. Места на којима постоји могућност удара у препреку или пада морају да буду трајно обележена безбедносном бојом и/или знаком на табли.
    - 2.1.5. Саобраћајне површине морају да буду трајно обележене безбедносном бојом.
  - 2.2. Ознаке за безбедност и/или здравље на раду на раду у одређеним околностима
    - 2.2.1. Светлосне ознаке, звучни сигнали и/или говорна комуникација морају да се користе када одређене околности то захтевају, узимајућу у обзир могућности за замену и комбиновано коришћење ознака за безбедност и/или здравље на раду који су прописани у тачки 3. овог прилога, да би се упозорило на опасност, да би се позвала лица да предузму специфично поступање или да се позову лица на евакуацију у случају опасности.
    - 2.2.2. Знаци који се дају руком и/или говорна комуникација морају да се користе када околности то захтевају да би се наводило или усмеравало лице које изводи опасне маневре.
3. Замена и комбиновано коришћење ознака за безбедност и/или здравље на раду
  - 3.1. Следеће ознаке за безбедност и/или здравље на раду на раду могу да се користе, уколико је обезбеђена иста ефикасност:
    - 3.1.1. безбедносна боја или ознака на табли да би се означило место где је препрека или где запослени или предмети могу да падну,
    - 3.1.2. светлосна ознака, звучни сигнал или говорна комуникација,
    - 3.1.3. знаци који се дају руком или говорна комуникација.
  - 3.2. Могуће комбиновано коришћење ознака за безбедност и здрав рад:
    - 3.2.1. светлосна ознака и звучни сигнал,
    - 3.2.2. светлосна ознака и говорна комуникација,
    - 3.2.3. знаци који се дају руком и говорна комуникација.
4. Значење или намена и инструкције и информације боја из Табеле 1. односе се на све ознаке за безбедност и/или здравље на раду на раду и безбедносне боје.

Табела 1.

Боја	Значење или намена	Инструкција и информација
Црвена	Ознака забране	Опасно поступање
	Упозорење на опасност	Заустави, угаси, уређај за заустављање у случају опасности
		Евакуација

	Опрема за гашење пожара	Идентификација и локација
Жута или тамножута	Ознака упозорења	Пажња, опрез
		Провери
Плава	Ознака обавезе	Специфично поступање или радња
		Коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду
Зелена	Ознака излаза у случају опасности или прве помоћи	Врата, излази, пролази, опрема и просторије
	Нема опасности	Повратак у нормално стање

5. Ефикасност ознака за безбедност и/или здравље на раду на раду не сме да буде умањена:
  - 5.1. присуством другог извора истих или сличних ознака који би могао да утиче на видљивост или чујност, па је због тога посебно потребно:
    - 5.1.1. избећи постављање превише ознака на малом међусобном растојању,
    - 5.1.2. истовремено коришћење две светлосне ознаке чије се значење може помешати,
    - 5.1.3. коришћење светлосне ознаке поред другог сличног извора светлости,
    - 5.1.4. истовремено коришћење два звучна сигнала,
    - 5.1.5. коришћење звучног сигнала у условима повишене буке;
  - 5.2. лошом изградом, недовољним бројем, неправилним истицањем, slabим одржавањем или неправилним радом сигналних уређаја.
6. Ознаке за безбедност и/или здравље на раду на раду и сигнални уређаји морају да буду редовно чишћени, одржавани, проверавани, поправљани и уколико је потребно замењени са циљем да се задрже битни и/или функционални квалитети.
7. Број ознака за безбедност и/или здравље на раду на раду и сигналних уређаја које треба поставити као и њихов распоред зависе од врсте опасности и величине простора који покривају.
8. Ознакама за безбедност и/или здравље на раду на раду које захтевају снабдевање енергијом мора да буде обезбеђен други извор енергије у случају да дође до прекида основног напајања, осим уколико у том случају није отклоњена и опасност због које је ознака за безбедност и/или здравље на раду на раду и постављена.
9. Светлосне ознаке и/или звучни сигнали, који треба да упозоре на почетак неке активности, морају да буду активирани пре почетка и да трају сво време док траје та активност, а по завршетку коришћења да буду враћени у првобитно стање.
10. Светлосне ознаке и звучни сигнали морају да буду проверени после постављања и периодично у току коришћења са циљем да се обезбеди њихов правилан рад и ефикасност.
11. Ознаке за безбедност и/или здравље на раду на раду морају да буду допуњене или замењене уколико је њихова видљивост или чујност умањена из било ког разлога, па и због коришћења средстава и опреме за личну заштиту на раду.
12. Просторије или простор у затвореном који се користе за складиштење значајних количина опасних материја морају да буду обележене одговарајућим ознакама за безбедност и/или здравље на раду на раду у складу са тачком 3.2. Прилога 2. или тачком 1. Прилога 3, осим у случају када је свака амбалажа прописно обележена.

ЗАХТЕВИ ЗА ОЗНАКЕ НА ТАБЛАМА

1. Својства

- 1.1. Облик и боје ознака на таблама прописани су у тачки 3. овог прилога у складу са њиховом наменом.
- 1.2. Пиктограми морају да буду што једноставнији и да садрже само битне детаље.
- 1.3. Пиктограми који се користе могу да буду незнатно другачији или детаљнији од оних који су приказани у тачки 3. овог прилога, али при томе морају да обезбеде исто значење и да не доведу до погрешног разумевања или замене значења.
- 1.4. Ознаке на таблама морају да буду направљене од материјала који је отпоран на ударце, воду и остале штетне утицаје из околине у којој се налазе.
- 1.5. Величина и колориметријске и фотометријске карактеристике ознаке на табли морају да буду такве да ознака увек буде лако видљива и разумљива.

2. Услови коришћења

- 2.1. Ознаке на таблама морају да буду постављене на одговарајућој висини у линији погледа и на добро осветљеном, приступачном и видљивом месту, узимајући у обзир све препреке које се налазе на месту приласка опасној зони или у непосредној близини специфичне опасности или објекта (предмета). Употреба флуоросцентних и рефлектујућих материјала или додатног вештачког осветљења је обавезна у случајевима лошег природног осветљења.
- 2.2. Ознаке на таблама морају да буду уклоњене када више на постоје околности због којих су постављене.

3. Коришћење

3.1. Ознаке забране

3.1.1. Изглед: облик – круг; црни пиктограм на белој подлози; оивичен црвеном бојом и са црвеном попречном линијом; црвена боја заузима најмање 35% површине ознаке.

3.1.2. Ознаке на таблама су:

ЗАБРАЊЕНА УПОТРЕБА ОТВОРЕНОГ ПЛАМЕНА

ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП ПЕШАЦИМА

НЕ ГАСИ ВОДОМ

НИЈЕ ЗА ПИЋЕ

ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП НЕОВЛАШЋЕНИМ ЛИЦИМА

ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП
ИНДУСТРИЈСКИМ ВОЗИЛИМА

НЕ ДИРАЈ

3.2. Ознаке упозорења

3.2.1. Изглед: облик – троугао; црни пиктограм на жутој подлози; оивичен црном бојом; жута боја заузима најмање 50% површине ознаке.

3.2.2. Ознаке на таблама су:

ЗАПАЉИВ МАТЕРИЈАЛ
ИЛИ ВИСОКА
ТЕМПЕРАТУРА

ЕКСПЛОЗИВНИ
МАТЕРИЈАЛ

ОТРОВНИ МАТЕРИЈАЛ

КОРОЗИВНИ МАТЕРИЈАЛ

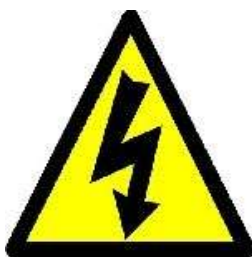
РАДИОАКТИВНИ
МАТЕРИЈАЛ

ВИСЕЋИ ТЕРЕТ

ИНДУСТРИЈСКА ВОЗИЛА

ОПАСНОСТ: ВИСОК
НАПОН

ОПШТА ОПАСНОСТ

ЛАСЕРСКО ЗРАЧЕЊЕ

ОКСИДИРАЈУЋИ
МАТЕРИЈАЛ

НЕЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ

ЈАКО МАГНЕТНО ПОЉЕ

ПРЕПРЕКЕ

МОГУЋНОСТ ПАДА

БИОЛОШКЕ ШТЕТНОСТИ

НИСКА ТЕМПЕРАТУРА

ШТЕТАН ИЛИ
ИРИТИРАЈУЋИ МАТЕРИЈАЛ

3.2.3. Подлога ознаке за штетан или иритирајући материјал изузетно може да буде тамножуте боје да би се разликовала од сличног саобраћајног знака.

3.2.4. Допунска ознака на табли за обележавање радних места на којима запослени јесу или могу да буду изложени прањини која потиче од азбеста или материјала који садржи азбест, јесте правоугаоног облика, жуте подлоге, оивичена црном бојом, са натписом: „ОПАСНОСТ – АЗБЕСТНА ВЛАКНА!” и користи се заједно са ознаком упозорења за општу опасност.

3.2.5. Допунска ознака на табли која се користи приликом обављање послова рушења, уклањања, поправке и одржавања када се може претпоставити да ће гранична вредност изложености азбесту бити прекорачена, јесте правоугаоног облика, жуте подлоге, оивичена црном бојом, са натписом: „ОПАСНОСТ – ГВИ АЗБЕСТУ МОЖЕ ДА БУДЕ ПРЕКОРАЧЕНА!” и користи се заједно са ознаком упозорења за општу опасност.

3.3. Ознаке обавезе

3.3.1. Изглед: облик – круг; бели пиктограм на плавој подлози; плава боја заузима најмање 50% површине ознаке.

3.3.2. Ознаке на таблама су:

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
СРЕДСТАВА ЗА ЗАШТИТУ
ОЧИЈУ

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
ЗАШТИТНОГ ШЛЕМА

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
СРЕДСТАВА ЗА ЗАШТИТУ
СЛУХА

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
СРЕДСТАВА ЗА ЗАШТИТУ
ДИСАЈНИХ ОРГАНА

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
ЗАШТИТНЕ ОБУЋЕ

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
ЗАШТИТНИХ РУКАВИЦА

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
ЗАШТИТНЕ ОДЕЋЕ

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
СРЕДСТАВА ЗА ЗАШТИТУ
ЛИЦА

ОБАВЕЗНО КОРИШЋЕЊЕ
ОПРЕМЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ
ПАДОВА СА ВИСИНЕ И У
ДУБИНУ

ОБАВЕЗНА ПУТАЊА КРЕТАЊА ЛИЦА

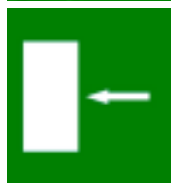
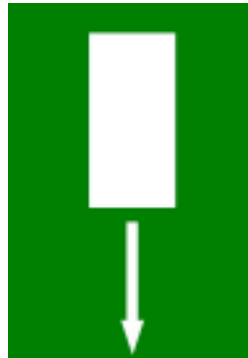
ОПШТА ОЗНАКА ОБАВЕЗЕ
(Користи се заједно са другом ознаком
обавезе)

3.4. Ознаке излаза у случају опасности или прве помоћи

3.4.1. Изглед: облик – правоугаоник или квадат; бели пиктограм на зеленој подлози; зелена боја заузима најмање 50% површине ознаке.

3.4.2. Ознаке на таблама су:

ИЗЛАЗ У СЛУЧАЈУ ОПАСНОСТИ

ИЗЛАЗ У СЛУЧАЈУ ОПАСНОСТИ

У ОВОМ СМЕРУ

(Користи се као допунска ознака)

ПРВА ПОМОЋ

НОСИЛА

ТУШ ЗА ПРВУ ПОМОЋ

ИСПИРАЊЕ ОЧИЈУ

ТЕЛЕФОН У СЛУЧАЈУ ОПАСНОСТИ ИЛИ ЗА ПРВУ ПОМОЋ

3.5. Ознаке опреме за гашење пожара

3.5.1. Изглед: облик – правоугаоник или квадат; бели пиктограм на црвеној подлози; црвена боја заузима најмање 50% површине ознаке.

3.5.2. Ознаке на таблама су:

ХИДРАНТ

ЛЕСТВЕ

АПАРАТ ЗА
ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

ТЕЛЕФОН У
СЛУЧАЈУ ПОЖАРА

У ОВОМ СМЕРУ

(Користи се као допунска ознака)

ЗАХТЕВИ ЗА ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ПОСУДА И ЦЕВОВОДА

1. Посуде које се користе за рад са опасним хемикалијама или за њихово складиштење, као и видљиви делови цевовода који садрже или којима се транспортују опасне хемикалије, морају да буду обележене у складу са прописима којима је уређена класификација, паковање и обележавање хемикалија.
  - 1.1. Одредбе тачке 1. овог прилога не примењују се на посуде које се користе веома кратко или чији се садржај веома често мења, уколико је применом других мера за безбедност и/или здравље на раду на раду, а нарочито у погледу информисања и оспособљавања, обезбеђен исти ниво заштите запослених.
  - 1.2. Ознаке наведене у тачки 1. овог прилога могу да буду:
    - замењене ознакама упозорења у складу са Прилогом 2. овог правилника, коришћењем истог пиктограма или симбола;
    - допуњене додатним информацијама, као што су назив, односно формула опасне хемикалије и подаци о опасностима;
    - у случају транспорта посуда, замењени или допуњени знацима који се односе на транспорт опасних материја.
2. Ознаке морају да буду постављене:
  - на видљивим странама,
  - у несавитљивом, самолепљивом или фарбаном облику.
3. Ознаке наведе у тачки 1. овог прилога морају да имају својства прописана у тачки 1.4. Прилога 2. и да се користе у складу са условима коришћења ознака на таблама који су прописани у Прилогу 2. овог правилника.
4. Не искључујући примену одредби тач. 1 – 3. овог прилога ознаке на цевоводима морају да буду постављене у близини свих опасних места (као што су вентили и спојеви) тако да буду видљиве, као и на међусобним растојањима тако да се обезбеди да је цевовод обележен.
5. Подручје, просторија или затворен простор који се користе за складиштење значајних количина опасних хемикалија морају да буду обележене одговарајућом ознаком упозорења у складу са тачком 3.2. Прилога 2. овог правилника или на начин утврђен тачком 1. овог прилога, уколико појединачни паковања или посуде нису адекватно обележени узимајући у обзир одредбе које се односе на величину ознаке сходно тачки 1.5. Прилога 2. овог правилника.
  - 5.1. Складишта опасних хемикалија морају да буду обележена ознаком упозорења за општу опасност.
  - 5.2. Претходно наведене ознаке морају да буду постављене на одговарајући начин у непосредној близини или на улазним вратима складишта.

**ЗАХТЕВИ ЗА ОЗНАЧАВАЊЕ ЛОКАЦИЈЕ И ИДЕНТИФИКАЦИЈУ ОПРЕМЕ ЗА
ГАШЕЊЕ ПОЖАРА**

1. Захтеви прописани овим прилогом односе се искључиво на опрему за гашење пожара.
2. Опрема за гашење пожара мора да буде идентификована употребом прописане боје за саму опрему и ознаке на таблама и/или за означавање локације на којој се налази та опрема и приступа тим локацијама.
3. Прописана боја из тачке 2. овог прилога јесте црвена. Површина која јесте црвене боје мора да буде довољно велика да би се опрема за гашење пожара лако идентификовала.
4. Ознаке на таблама којима се означава локација опреме за гашење пожара морају да буду у складу са захтевима из тачке 3.5. Прилога 2.

ЗАХТЕВИ ЗА ОЗНАКЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И/ИЛИ ЗДРАВЉЕ НА РАДУ НА РАДУ ЗА ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ПРЕПРЕКА, ОПАСНИХ ЗОНА И САОБРАЋАЈНИХ ПОВРШИНА

1. Ознаке за безбедност и/или здравље на раду на раду за обележавање препрека и опасних зона
  - 1.1. Места којима запослени имају приступ у току рада, а на којима постоји ризик од судара са препрекама, пада запослених или пада предмета морају да буду обележена жуто – црним или црвено – белим пругама.
  - 1.2. Величина ознаке за безбедност и/или здравље на раду на раду мора да буде у складу са вечином препреке или опасне зоне.
  - 1.3. Жуто – црне или црвено – беле пруге морају да буду под углом од 45° и приближно исте ширине.
  - 1.4. Пример:

2. Обележавање саобраћајних површина
  - 2.1. Са циљем обезбеђивања безбедних и здравих услова рада, а уколико коришћење опреме за рад у објектима то захтева, саобраћајне површине морају да буду обележене непрекидним линијама јасно уочљиве боје, по могућству беле или жуте, узимајући у обзир боју подлоге.
  - 2.2. Линије морају да буду постављене тако да је обезбеђено потребно безбедно растојање између возила и објеката или предмета који се могу наћи у близини и између возила и пешака.
  - 2.3. Сталне саобраћајне површине на отвореном требале би бити истоветно обележене, уколико је то могуће и уколико простор намењен за кретање пешака није посебно обезбеђен или адекватно физички одвојен или заштићен.

ЗАХТЕВИ ЗА СВЕТЛОСНЕ ОЗНАКЕ

1. Својства

- 1.1. Светлост која је емитована светлосном ознаком мора да има довољан контраст у односу на околинду у складу са планираним условима употребе, али при томе не сме да изазива блештање или да буде слабо видљива услед недовољне осветљености.
- 1.2. Осветљена површина мора да буде једнобојна или да садржи пиктограм на одређеној позадини.
- 1.3. Боја која се користи на светлосној ознаци мора да буде у складу са бојама наведеним у тачки 4. Прилога 1. и њиховим значењем.
- 1.4. Уколико светлосна ознака садржи пиктограм, мора да буде у складу са захтевима из Прилога 2.

2. Коришћење

- 2.1. Уколико уређај може да емитује и непрекидне сигнале и сигнале са прекидом, сигнали са прекидом морају да се користе да би се упозорило на виши ниво опасности или на потребу за хитним предузимањем прописаног или захтеваног поступања или активности у односу на значење које је дато непрекидним сигналом. Трајање и учестаност сигнала са прекидом морају да буду такви да се обезбеди правилно опажање поруке и да се избегне могућност замене са другим светлосним сигналимa или са непрекидним сигналом.
- 2.2. Идентична кодификација мора да буде обезбеђена, уколико се светлосна ознака користи уместо звучног сигнала или заједно са њим.
- 2.3. Уређаји који емитују сигнале са прекидом у случајевима значајних опасности морају да буду посебно прегледани и одржавани и да су им обезбеђени помоћни извори напајања.

ЗАХТЕВИ ЗА ЗВУЧНЕ СИГНАЛЕ

1. Својства
  - 1.1. Звучни сигнали морају да:
    - 1.1.1. буду виши од нивоа буке у радној околини тако да буду чујни, али не и непријатни или да изазивају бол,
    - 1.1.2. буду лако препознатљиви, а нарочито у погледу дужине трајања и учестаности импулса и да се могу лако разликовати од осталих звучних сигнала или буке.
  - 1.2. Уколико уређај може да емитује звучне сигнале и са сталном и са променљивом учестаношћу, сигнали са променљивом учестаношћу морају да се користе да би се упозорило на виши ниво опасности или на потребу за хитним предузимањем прописаног или захтеваног поступања или активности у односу на значење које је дато непрекидним сигналом.
2. Кодирање
  - 2.1. Звучни сигнал за евакуацију мора да буде непрекидан.

ЗАХТЕВИ ЗА ГОВОРНУ КОМУНИКАЦИЈУ

1. Својства

- 1.1. Говорна комуникација између запосленог који даје поруке и једног или више запослених који слушају мора да се одвија у виду кратких реченица, израза или речи.
- 1.2. Поруке које се изговарају морају да буду што је могуће краће, једноставне и разумљиве, а говорне способности запосленог који даје поруке и чујност запослених који примају поруке морају да буду такве да обезбеде поуздану говорну комуникацију.
- 1.3. Говорна комуникација може да буде непосредна размена порука или емитовање људског или вештачког гласа одговарајућим средствима говорне комуникације.

2. Коришћење

- 2.1. Запослени који говорно комуницирају морају одлично да познају језик на коме се одвија говорна комуникација и да буду у могућности да правилно изговарају и разумеју поруке.
- 2.2. Идентична кодификација и координација мора да буде обезбеђена, уколико се говорна комуникација користи уместо знака који се дају руком или заједно са њима, и то са следећим значењем:
  - 2.2.1. почетак – почетак радње,
  - 2.2.2. стани – прекид или заустављање радње,
  - 2.2.3. крај – крај радње,
  - 2.2.4. подигни, спусти – подигни или спусти терет,
  - 2.2.5. напред, назад, лево, десно – смер кретања,
  - 2.2.6. опасност – заустављање у случају опасности,
  - 2.2.7. брже – убрзати кретање са циљем веће безбедности.

ЗАХТЕВИ ЗА ЗНАКЕ КОЈИ СЕ ДАЈУ РУКОМ

1. Својства

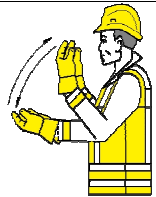

- 1.1. Знаци који се даје руком морају да буду прецизни, једноставни, саопштљиви, лаки за давање и разумевање и јасно различити од осталих покрета и/или положаја руку и/или шака.
- 1.2. Када се приликом давања знака рукама користе обе руке истовремено њихово покретање мора да буде синхронизовано, симетрично и да се при томе даје само један знак.
- 1.3. Знаци који се дају руком могу да буду незнатно другачији или детаљнији од знака прописаних у тачки 3. овог прилога, под условом да је обезбеђено да имају исто значење и разумевање.

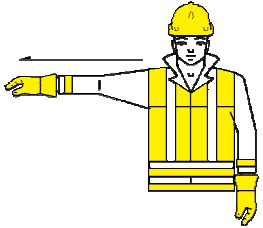
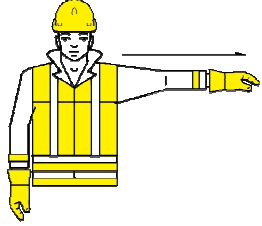
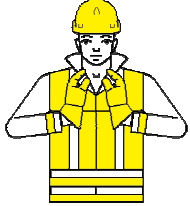
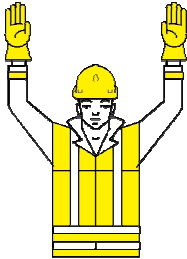
2. Коришћење

- 2.1. Запослени који даје знаке руком (у даљем тексту: сигналиста) покретима и/или положајем руку и/или шака даје маневарске инструкције запосленом који изводи маневре (у даљем тексту: маневриста).
- 2.2. Сигналиста мора да буде у стању да визуелно прати маневар и да при томе не буде ометан.
- 2.3. Обавезе сигнализисте морају да буду усмерене искључиво на давање маневарских инструкција на начин којим се обезбеђује безбедност осталих запослених у непосредној близини.
- 2.4. Уколико не могу да се испуне захтеви из тачке 2.2. овог прилога мора се обезбедити више сигналиста.
- 2.5. Маневриста је дужан да прекине маневар који је у току са циљем да затражи нову инструкцију уколико није у могућности да на довољно безбедан начин изврши налог који му је дат.
- 2.6. Помоћна опрема:
  - 2.6.1. Маневриста мора да буде у могућности да лако препозна сигнаlistsу.
  - 2.6.2. Сигналиста мора да буде опремљен са једним или више препознатљивих и карактеристичних делова помоћне опреме, као што су јакна, шлем, навлаке на рукама или светлеће палице.
  - 2.6.3. Сви делови помоћне опреме морају да буду светлих и јасних боја, по могућству једнобојни, које ће се користити само са циљем пропознавања сигнализисте.

3. Знаци који се дају руком су:

Значење	Опис	Илустрација
А. Општи знаци		
ПОЧЕТАК Пажња Почетак радње	Обе руке су раширене хоризонтално са длановима окренутим напред.	

СТАНИ Прекид Заустављање радње	Десна рука је подигнута у вис са дланом окренутим напред.	
КРАЈ крај радње	Руке су скопљене у висини груди.	
Б. Вертикално кретање		
ПОДИГНИ	Десна рука подигнута у вис са дланом окренутим напред, полако кружи.	
СПУСТИ	Десна рука спуштена са дланом окренутим назад, полако кружи.	
ВЕРТИКАЛНО РАСТОЈАЊЕ	Положај руку показује растојање.	
В. Хоризонтално кретање		
НАПРЕД	Обе руке су савијене са длановима окренутим на горе и подлактице се полако крећу ка телу.	
НАЗАД	Обе руке су савијене са длановима окренутим на доле и подлактице се полако крећу од тела.	

ДЕСНО	Десна рука у висини рамена са дланом окренутим на доле полако даје мале покрете у десно.	
ЛЕВО	Лева рука у висини рамена са дланом окренутим на доле полако даје мале покрете у лево.	
ХОРИЗОНТАЛНО РАСТОЈАЊЕ	Положај руку показује растојање	
Г. Опасност		
ОПАСНОСТ Заустављање у случају опасности	Обе руке су подигнуте у вис са длановима окренутим напред	
БРЖЕ	Сви покрети брже	
СПОРИЈЕ	Сви покрети спорије	